

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΙΙ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 3 Μαΐου 2018, με την ακόλουθη σύνθεση: Κωνσταντίνος Κωστόπουλος, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Τμήματος, Σταμάτιος Πουλής και Αργυρώ Μαυρομμάτη (εισηγήτρια), Σύμβουλοι, Δημήτριος Κοκοτοής και Ιωάννης Καλακίκος, Πάρεδροι (με συμβουλευτική ψήφο).

Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας: Παραστάθηκε ο Αντεπίτροπος της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο Ιωάννης Κάρκαλης, κωλυομένης της Γενικής Επιτροπής της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο,

Γραμματέας: Γεωργία Φραγκοπανάγου, υπάλληλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Για να δικάσει την από ... (ΑΒΔ ...) έφεση:

Της, ενεργούσας ατομικώς και ως ασκούσας τη γονική μέριμνα της ανήλικης, κατά τον χρόνο άσκησης της έφεσης, και ήδη, ενήλικης κατά τη συζήτηση, θυγατέρας της ... οι οποίες παρέστησαν διά της πληρεξουσίας τους δικηγόρου, Αθηνάς Πετρόγλου (ΑΜ/ΔΣΑ 14096),

κατά του Ελληνικού Δημοσίου, νομίμως εκπροσωπούμενου από τον Υπουργό Οικονομικών, ο οποίος παρέστη διά του Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, Παναγιώτη Λαμπρόπουλου και

κατά της πράξης του Διευθυντή της 42^{ης} Διεύθυνσης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε, κατά την οποία παρέστη και το ν.π.δ.δ. με την επωνυμία «Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλειας» (ΕΦΚΑ), νομίμως εκπροσωπούμενο, υπό την ιδιότητα του ως φορέα που από 1.5.2018 έχει την αρμοδιότητα κανονισμού σύνταξης και των συνταξιούχων του Δημοσίου, βάσει του άρθρου 100 του ν. 4387/2016 (Α' 85) και της ΚΥΑ 2915/783/17.1.2018 (Β' 55), που επίσης παρέστη διά του Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, Παναγιώτη Λαμπρόπουλου, το Δικαστήριο άκουσε:

Την πληρεξούσια δικηγόρο των εκκαλουσών, η οποία ζήτησε την παραδοχή της έφεσης,

Τον εκπρόσωπο του Ελληνικού Δημοσίου και του ΕΦΚΑ, ο οποίος ζήτησε την απόρριψη της έφεσης, και

Τον Αντεπίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος πρότεινε την έκδοση προδικαστικής απόφασης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη.

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα,

Σκέφθηκε σύμφωνα με το νόμο και

Αποφάσισε τα εξής:

I. Α. Με την υπό κρίση έφεση για την οποία καταβλήθηκε το νόμιμο παράβολο (βλ. το ... Σειράς Α' ειδικό έντυπο παραβόλου του Δημοσίου), οι εκκαλούσες, ήτοι η χήρα και η ήδη ενήλικη θυγατέρα του αποβιώσαντος ..., εν ζωή Επίκουρου Καθηγητή στο Πανεπιστήμιο ..., ζητούν την ακύρωση της ... πράξης του Διευθυντή της 42ης Διεύθυνσης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, με την οποία απορρίφθηκε αίτηση των εκκαλουσών να τους κανονισθεί σύνταξη κατά μεταβίβαση, σύμφωνα με τις διατάξεις περί παθόντων εξαιτίας της υπηρεσίας.

B. Η έφεση αυτή παραδεκτώς στρέφεται, κατ' άρθρο 48 του π.δ/τος 1225/1981 (Α' 304) κατά του Ελληνικού Δημοσίου, που συνιστά πάντοτε διάδικο στις ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου δίκες (άρθρο 8 παρ. 1 του ίδιου π.δ/τος), διότι η έφεση αυτή βάλλει κατά πράξης οργάνου του Ελληνικού Δημοσίου, εκδοθείσας κατά τη διαδικασία κανονισμού σύνταξης του άρθρου 66 του

Συνταξιοδοτικού Κώδικα (π.δ.166/2000, Α΄ 153 και ήδη π.δ. 169/2007, Α΄ 210), στο πλαίσιο του συνταγματικώς κατοχυρωμένου ειδικού συστήματος επαγγελματικής ασφάλισης των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, του οποίου κατ' αρχήν υπόχρεο φορέα και σε κάθε περίπτωση εγγυητή, κατά το Σύνταγμα, συνιστά το Ελληνικό Δημόσιο, ως εργοδότης (βλ. ΕλΣΟλ. 1277, 32/2018, 244/2017). Περαιτέρω, στην παρούσα δίκη παραδεκτώς παρέστη, κατ' άρθρα 8 και 48 του π.δ/τος 1225/1981 και ο συσταθείς με το άρθρο 51 του ν. 4387/2016 (Α΄85) «Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης» (ΕΦΚΑ), καθόσον σύμφωνα με την εκδοθείσα κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 100 παρ. 1 του ως άνω νόμου ΚΥΑ 2915/783/17.1.2018 (Β΄ 55), από 1.5.2018 έχουν μεταφερθεί σ' αυτόν οι αρμοδιότητες της Γενικής Διεύθυνσης Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα της Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών, μεταξύ των οποίων και η αρμοδιότητα κανονισμού σύνταξης πολιτικών συνταξιούχων. Ειδικότερα, ο ΕΦΚΑ νομίμως παρέστη κατά τη συζήτηση της υπόθεσης, που έλαβε χώρα στις 3.5.2018, καθόσον, αν και δεν συνεχίζει τις σχετικές δίκες κατά του Ελληνικού Δημοσίου, αφού δεν συνιστά οιοδήποτε καθολικό διάδοχο αυτού, όπως συμβαίνει με τους λοιπούς φορείς, τομείς, κλάδους και λογαριασμούς που συγχωνεύθηκαν σ' αυτόν και απώλεσαν τη νομική τους προσωπικότητα (βλ. άρθρα 70 παρ. 1 και 9 και 53 του ν. 4387/2016 και ΣτΕ 1965, 1835, 1383, 442/2018) ή που απορροφήθηκαν μερικώς από τον ΕΦΚΑ, με τη μεταφορά σ' αυτόν των κοινωνικοασφαλιστικών τους αρμοδιοτήτων (βλ. σχετικώς για τον ΟΓΑ, ΣτΕ 1839, 1670, 29/2018, 3326, 2128, 744/2017 και για το ΝΑΤ, ΣτΕ 1067/2018), πάντως, από την 1η.5.2018 έχει αναδεχθεί το βάρος κανονισμού των συντάξεων των συνταξιούχων του Δημοσίου, στο πλαίσιο του συστήματος επαγγελματικής ασφάλισης, καθ' υποκατάσταση του Ελληνικού Δημοσίου (βλ. ΕλΣ Ολομ 1277, 32/2018, 244/2017). Ενόψει δε του δικαιώματος πλήρους και αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, κατ' άρθρα 20 παρ. 1 του Συντάγματος και 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ (βλ. ΕλΣυν Ολομ. 484/2018, 244/2017, αποφ. ΕΔΔΑ της 19.3.1997 «Hornsby κατά Ελλάδος», της 14.12.1999 «Αντωνακόπουλος και Βορτσελά κατά Ελλάδος», της 25.3.1999 «Ιατρίδης κατά Ελλάδος», της 8.4.2004 «Assanidze κατά Γεωργίας», και της 11.12.2003 «Καραχάλιος κατά Ελλάδος» της 22.12.2005 «Ιερά Μονή Προφήτου Ηλίου Θήρας κατά Ελλάδος», της 10.5.2007 «Πανταλέων κατά Ελλάδος», της 21.6.2007 «Γεωργούλης κλπ. κατά Ελλάδος, της 28.10.2010 «Βλαστός κατά Ελλάδος»), οι συνέπειες της εκδοθησόμενης στο πλαίσιο

της παρούσας δίκης απόφασης (εκτελεστότητα, δεδικασμένο και υποχρέωση συμμόρφωσης) εκτείνονται και σ' αυτόν. Τούτο δε, ανεξαρτήτως της συνταγματικότητας της υπαγωγής των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών στον εν λόγω ενιαίο φορέα, ως φορέα κοινωνικής ασφάλισης, με ενιαίους κανόνες επιβολής εισφορών και χορήγησης ασφαλιστικών παροχών με τους κοινούς ασφαλισμένους κατ' άρθρο 1 του ν. 4387/2016 (βλ. ΕλΣΟλομ. 1277, 32/2018, 244/2017, Πρακτ. Ολομ. 1ης Ειδικής Συν/σης της 20.4.2016, απόφ. Ειδ.Δικ. άρθρου 88 του Συντάγματος 1-4/2018), ζήτημα που δεν αποτελεί ουσιαστικό αντικείμενο της επίδικης υπόθεσης, ούτε δύνανται να επιλυθεί στο στάδιο εξέτασης του παραδεκτού της παράστασης του ΕΦΚΑ στην παρούσα δίκη.

Γ. Κατόπιν αυτών, η υπό κρίση έφεση, όπως συμπληρώνεται με το νομίμως κατατεθέν υπόμνημα, που είναι και κατά λοιπά παραδεκτά, πρέπει να εξεταστεί περαιτέρω, ως προς το ουσία και νόμο βάσιμο αυτής.

II. Α. Ο Κώδικας Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων, που κωδικοποιήθηκε με το άρθρο μόνο του π.δ/τος 166/2000, Α' 153, όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο εν προκειμένω χρόνο (βλ. και τις ταυτόσημου περιεχομένου διατάξεις του διάδοχου και ήδη ισχύοντος Συνταξιοδοτικού Κώδικα, που κωδικοποιήθηκε με το άρθρο μόνο του π.δ/τος 169/2007, Α' 210/31.8.2007) στο Τμήμα Α' αυτού, που επιγραφόταν «Πολιτικές Συντάξεις» και στο Κεφάλαιο Α', με τίτλο «Δικαίωμα σε σύνταξη», όριζε, στο άρθρο 1, υπό τον τίτλο «Πολιτικοί Υπάλληλοι – Δικαίωμα σε σύνταξη», ότι: «1. Ο τακτικός δημόσιος υπάλληλος που λαμβάνει κάθε μήνα μισθό από το Δημόσιο Ταμείο ή από άλλους ειδικούς πόρους δικαιούται σε ισόβια σύνταξη από το Δημόσιο Ταμείο: (...) στ) Αν απομακρυνθεί οπωσδήποτε από την υπηρεσία γιατί έγινε σωματικά ή διανοητικά ανίκανος από τραύμα ή νόσημα που προήλθε πρόδηλα και αναμφισβήτητα εξαιτίας της υπηρεσίας (...) 2. Αν αποδεικνύεται ότι σχετικά με το πάθημα υπάρχει βαρύ πταίσμα του υπαλλήλου δεν γεννιέται δικαίωμα σε σύνταξη» και, στο άρθρο 5, υπό τον τίτλο «Χήρα σύζυγος και ορφανά», ότι: «1. Δικαίωμα σε σύνταξη από το Δημόσιο Ταμείο έχουν: α) Η χήρα του υπαλλήλου, από αυτούς που αναφέρονται στα άρθρα 1 και 2, (...) που πέθανε στην υπηρεσία με τους όρους της περίπτ. στ' της παρ. 1 του άρθρου 1 (...) β) Τα παιδιά του υπαλλήλου που πέθανε έχοντας τις παραπάνω προϋποθέσεις, (...) αν τα μεν κορίτσια είναι άγαμα, τα δε αγόρια μέχρι τη συμπλήρωση του 18ου εφόσον είναι άγαμα (...)». Περαιτέρω, στο Κεφάλαιο Β' του οικείου Κώδικα που επιγραφόταν «Υπολογισμός σύνταξης» και στο άρθρο 20, αυτού, υπό τον τίτλο «Υπολογισμός Σύνταξης παθόντος», οριζόταν,

μεταξύ άλλων, ότι ως σύνταξη που απονέμεται στον υπάλληλο που πεθαίνει στην υπηρεσία, με τους όρους της περ. στ' της παρ. 1 του άρθρου 1, λογίζεται αυτή που αντιστοιχεί σε πραγματική υπηρεσία 35 ετών και κανονίζεται με βάση το μηνιαίο μισθό ενεργείας του κλιμακίου του κλάδου που ανήκε ή του βαθμού που είχε και με τον οποίο μισθοδοτείτο κατά το χρόνο του θανάτου του και από τη συμπλήρωση του απαιτούμενου χρόνου για την εξέλιξη ή προαγωγή του σε κάθε επόμενο κλιμάκιο ή βαθμό του κλάδου του με βάση το μισθό του κλιμακίου ή του βαθμού που θα έπαιρνε ή θα εξελισσόταν μισθολογικά ή βαθμολογικά αν ήταν σε ενεργό υπηρεσία, σύμφωνα με τις διατάξεις που ίσχυαν κατά το χρόνο του θανάτου του. Η εξέλιξη αυτή δεν μπορεί σε κάθε περίπτωση να είναι ανώτερη του προκαταληκτικού μισθολογικού κλιμακίου του κλάδου που ανήκε ή του βαθμού που έφερε ο θανών, μειούμενη κατά δύο κλιμάκια ή κατά ένα βαθμό αντίστοιχα. Ακολούθως, στο άρθρο 23 του οικείου Κώδικα, με τίτλο «Διαδικασία αναγνώρισης σύνταξης παθόντος», ορίζονταν μεταξύ άλλων, τα εξής: «1. Η αίτηση για άσκηση δικαιώματος σύνταξης για παθόντα εξαιτίας της υπηρεσίας υποβάλλεται από οποιονδήποτε έχει έννομο συμφέρον μετά τη γέννηση του δικαιώματος στο Υπουργείο που υπαγόταν ο υπάλληλος. 2. Το Υπουργείο στο οποίο υποβλήθηκε η αίτηση υποχρεούται να διαβιβάσει αντίγραφο της στην Υπηρεσία Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους και το πρωτότυπό της στον Πρόεδρο Πρωτοδικών του τόπου όπου έπαθε ο υπάλληλος για να ενεργηθούν όσα ορίζονται στις παρακάτω παραγράφους (...) 3. Ο Πρόεδρος των Πρωτοδικών αναθέτει σε ένα δικαστή του Πρωτοδικείου να προβεί σε ένορκες ανακρίσεις σύμφωνα με τις διατάξεις της Ποινικής Δικονομίας για την εξακρίβωση των περιστάσεων του παθήματος του υπαλλήλου, της σχέσης του παθήματος με την υπηρεσία και του χρόνου που εκδηλώθηκαν οι συνέπειές του για πρώτη φορά. Ο δικαστής εξετάζει αυτεπάγγελτα τον άμεσο προϊστάμενο του παθόντος υπαλλήλου κατά το χρόνο του παθήματος, αν υπάρχει τέτοιος, συναδέλφους του παθόντος και κάθε άλλον που μπορεί να γνωρίζει για το πάθημα του και ζητά οποιαδήποτε πληροφορία που είναι αναγκαία για μόρφωση γνώμης. 4. Ο δικαστής μετά το τέλος των ανακρίσεων τις υποβάλλει μαζί με αιτιολογημένο πόρισμά του για το αν ο υπάλληλος έπαθε πρόδηλα και αναμφισβήτητα εξαιτίας της υπηρεσίας του ή όχι στον Πρόεδρο Πρωτοδικών που έδωσε παραγγελία για την ενέργειά τους και αυτός διαβιβάζει το φάκελο των ανακρίσεων και το πόρισμα στην Επιτροπή Απαλλαγών που είναι πλησιέστερη στον τόπο διαμονής του παθόντος. 5. Η Επιτροπή Απαλλαγών,

αφού λάβει γνώση των ανακρίσεων και εξετάσει τον παθόντα, γνωματεύει σύμφωνα με την ανεξέλεγκτη επιστημονική της κρίση με πλήρη και επαρκώς αιτιολογημένη γνωμάτευσή της για το είδος και τις συνέπειες του παθήματος, αν αυτό προήλθε πρόδηλα και αναμφισβήτητα εξαιτίας της υπηρεσίας του υπαλλήλου ή όχι, για το χρόνο εκδήλωσης του παθήματος και για το βαθμό της ανικανότητας που αναφέρεται στο άρθρο 17. Η Επιτροπή Απαλλαγών γνωμοδοτεί με βάση τα παραπάνω έγγραφα αν δεν είναι δυνατή η εξέταση του παθόντος, είτε γιατί αυτός πέθανε, είτε από την κατάσταση της υγείας του (...). Η ίδια Επιτροπή μπορεί, πριν από την έκδοση της γνωμάτευσης της, να ζητά τη συμπλήρωση των ανακρίσεων ή της κατάθεσης του ιατρού που θεραπεύει τον παθόντα ή να ζητά από οποιαδήποτε αρχή πληροφορίες χρήσιμες για τη μόρφωση της κρίσης της. 6. Ο φάκελος των ανακρίσεων μαζί με τη γνωμάτευση της πιο πάνω Επιτροπής διαβιβάζεται στην Ανωτάτη Στρατού Υγειονομική Επιτροπή (Α.Σ.Υ.Ε.), η οποία ύστερα από εξέταση του παθόντος, εφόσον αυτή κρίνεται αναγκαία και είναι δυνατή, αποφαινεται για τα θέματα της προηγούμενης παραγράφου (...). 7. Η Α.Σ.Υ.Ε. Επιτροπή για την έκδοση της γνωμάτευσης της μπορεί να ζητήσει είτε τη συμπλήρωση των ανακρίσεων ή της γνωμάτευσης της Επιτροπής Απαλλαγών ... Επανάληψη της διαδικασίας είτε στο σύνολο είτε για ένα μέρος της είναι άκυρη, εκτός αν ενεργήθηκε ύστερα από πράξη ή απόφαση του οργάνου που αποφασίζει η δικαιοδοτεί. 8. (...) Η γνωμάτευση της Α.Σ.Υ.Ε. διαβιβάζεται με ολόκληρο το σχετικό φάκελο στην Υπηρεσία Συντάξεων και με βάση τη γνωμάτευση αυτή και τα άλλα στοιχεία εκδίδεται η σχετική πράξη ή απόφαση (...). 11. Σε περίπτωση ανικανότητας που οφείλεται σε νόσο η γνωμάτευση της Α.Σ.Υ.Ε. είναι υποχρεωτική για τα όργανα που αποφασίζουν ή δικαιοδοτούν αν είναι ομόφωνη».

Β. 1. Σε εκτέλεση των συνταγματικών επιταγών για το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, των δημοσίων υπαλλήλων και των στρατιωτικών (βλ. άρθρα 16, 21 παρ. 3, 22 παρ. 2, 23 παρ. 2 εδ. β, 45, 59, 73 παρ. 2, 80, 87 επ., 100 Α, 103 και 104 του Συντάγματος), ο ισχύων κατά τον κρίσιμο χρόνο Συνταξιοδοτικός Κώδικας (π.δ. 166/2000 και ήδη π.δ. 169/2007), υλοποιώντας τη σχετική θεσμική εγγύηση, οργανώνει το ειδικό αυτό συνταξιοδοτικό σύστημα, στο οποίο περιλαμβάνονται, ως δημόσιοι λειτουργοί, και τα μέλη ΔΕΠ των ΑΕΙ (βλ. ΕλΣ Ολ. 1506/2016), ως λειτουργική συνέχεια της υπηρεσιακής τους σχέσης, καθιερώνοντας γι' αυτούς ειδικό καθεστώς επαγγελματικής ασφάλισης (βλ. ΕλΣ Ολ. 1388. 1277/2018, 244/2017, 4324/2014, 1571/2011, Π Τμ. 577, 332/2017, απόφ. ΔΕΕ

της 26.3.2009, C-559/07 «Επιτροπή κατά Ελλάδος», σκ. 31, 32, 42, 52). Ειδικότερα, με την παράγραφο 1 του άρθρου 1 του οικείου Κώδικα, όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο, θεσπίζεται ως γενικός κανόνας ότι ο τακτικός δημόσιος υπάλληλος, ο οποίος έχει συμπληρώσει τον από το νόμο προβλεπόμενο χρόνο πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας, δικαιούται ισόβια σύνταξη που βαρύνει το Δημόσιο Ταμείο, οι ειδικότεροι δε όροι απονομής και υπολογισμού του ύψους της σύνταξης σε συνάρτηση με την συνολική του υπηρεσία και τις αποδοχές ενεργείας, καθώς και η διαδικασία κανονισμού σύνταξης καθορίζονται με τις λοιπές διατάξεις των άρθρων 1 έως 4 και 9 έως 24 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα. Εξ άλλου, η ως άνω θεσμική εγγύηση του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών περιλαμβάνει, σε περίπτωση θανάτου τους, και την καταβολή σύνταξης στα επιζώντα προστατευόμενα μέλη της οικογένειάς τους, στο πλαίσιο της κατ' άρθρο 21 παρ. 1 και 3 του Συντάγματος ειδικής συνταγματικής προστασίας του γάμου, της οικογένειας, της παιδικής ηλικίας, της ενήλικης νεότητας και της αναπηρίας (βλ. π.χ. άρθρα 5, 18 και 31 του π.δ/τος 169/2007, βλ. ΕλΣ II Τμ. 2076/2018, 213/2016, ΣτΕ 4237/2005 7μ., 4091/2012 7μ., 3413/2013 7μ., 988/2014 Ολομ. κ.ά και πρβλ. συγκριτικά απόφαση της 12.2.2003 του Γερμανικού Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου, 1BvR 624/01), ενόψει και της εκπορευόμενης από τις διατάξεις του άρθρου 21 του Συντάγματος υποχρέωσης του νομοθέτη να θεσπίζει θετικά μέτρα για την πραγμάτωση των απορреουσών από τις διατάξεις αυτές θεσμικών εγγυήσεων (βλ. ΕλΣ II Τμ. 2076/2018 και πρβλ. συγκριτικά απόφαση του Γερμανικού Συνταγματικού Δικαστηρίου της 7.7.2009, 1BvR 1164/07). Στο ειδικό αυτό συνταξιοδοτικό σύστημα η σύνταξη συνιστά τόσο για τον κατ' αρχήν δικαιούχο όσο και για τον κατά μεταβίβαση συνταξιούχο ισόβια περιοδική παροχή ως όρο της απασχόλησης του αποχωρούντος από την υπηρεσία λειτουργού, υπαλλήλου ή στρατιωτικού που καταβάλλεται αντί του μισθού και ως συνέχεια αυτού (βλ. Ελ. Συν. Ολομ. 244/2017, 4324/2014 και 1571/2011, Ελ Συν Πρακτ. Ολομ. 1ης Ειδ. Συν/σεως της 20.4.2016, απόφ. ΔΕΕ της 26.3.2009, C-559/07 «Επιτροπή κατά Ελλάδος», σκ. 31, 32, 42, 52, της 1.4.2008, C-267/06 «Tadao Maruko κατά Versorgungsanstalt der deutschen Bühnen», αποφ. ΕΔΔΑ της 3.3.2011 «Klein κατά Αυστρίας», σκ. 57, της 2.2.2010 «Aizpurua Ortiz κ.λπ. κατά Ισπανίας», σκ. 38, της 22.10.2009 «Αποστολάκης κατά Ελλάδος», σκ. 29 και 35, απόφ. της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της 13.7.1988, «Sture Stigson» και συγκριτικά αποφ. Γερμανικού

Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου της 27.9.2005, 2 BvR 1387/02, της 5.5.2005, 2BVL 17/09, άρθρο L1 του Γαλλικού Συνταξιοδοτικού Κώδικα (Loi 64-1339 1964-12-29) και αποφ. Γαλλικού Συνταγματικού Συμβουλίου της 28.5.2010, no 2010-QPC, Γαλλ. Συμβουλίου της Επικρατείας της 18.7.2006, no 274664]. Εμπίπτει, ως εκ τούτου, στο προστατευτικό πεδίο του άρθρου 17 παρ. 1 του Συντάγματος, στο οποίο περιλαμβάνονται και οι απαιτήσεις από αποδοχές και συντάξεις (βλ. ΕλΣ Ολ. 1277, 32/2018, 244/2017, II Τμ. 2076, 1176/2018), ενώ απολαμβάνει και της συρρέουσας προστασίας του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, ως στοιχείο της ειδικής νομικής σχέσης των κατηγοριών αυτών πολιτών με το Κράτος (βλ. αποφ. ΕΔΔΑ Κοκκίνης κατά Ελλάδα, απόφ. της 6.11.2008, σκ. 29, Ρεβελιώτης κατά Ελλάδα, απόφ. της 4.12.2008, σκ. 27, Αποστολάκης κατά Ελλάδα, απόφ. της 22.10.2009, σκ. 29, Khoniakina κατά Γεωργίας, απόφ. της 19.6.2012, σκ. 69 επ., Κωσταδήμας κατά Ελλάδα, απόφ. της 26.6.2012, σκ. 29, ΕλΣ Ολ. 3023, 441/2012, 1031/2011, 984, 166, 26/2010 2274/1997), η δε άσκηση των δικαιωμάτων αυτών περιβάλλεται με ειδικές ουσιαστικές και διαδικαστικές εγγυήσεις για την αποτελεσματική δικαστική του προστασία (βλ. αποφ. ΕΔΔΑ της 13.9.2011, Ζαφρανάς κατά Ελλάδος, σκ. 36, της 5.2.2009, Βοντάς κατά Ελλάδος, σκ. 35, της 31.5.2007 Bistronic κατά Κροατίας, σκ. 33, της 27.3.2007 Αποστολίδης και λοιποί κατά Τουρκίας, σκ. 70, της 21.5.2002 Jokela κατά Φινλανδίας, σκ. 45).

2. Στο πλαίσιο δε της προστασίας των μελών της οικογένειας προσώπου υπαγομένου στο ειδικό αυτό συνταξιοδοτικό σύστημα, από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 1 περ. στ και 5 παρ. 1 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, συνάγεται ότι η χήρα και τα ορφανά ανήλικα τέκνα θανόντος δημοσίου λειτουργού, ο οποίος πέθανε στην υπηρεσία, αποκτούν δικαίωμα αυξημένης σύνταξης από το Δημόσιο Ταμείο, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 20 παρ. 2 και 3 του ίδιου Κώδικα, εφόσον ο θάνατός του οφείλεται σε τραύμα ή νόσο που προήλθε προδήλως και αναμφισβητήτως εξαιτίας της υπηρεσίας του (βλ. ΕλΣ Ολ 989/2018, 489/2016, II Τμ. 349/2018, 266/2016). Το τραύμα δε ή η νόσος προέρχεται εξαιτίας της υπηρεσίας όταν προκαλούνται από αίτια που οφείλονται στην όλη κατάσταση στην οποία διατελεί ο δημόσιος λειτουργός λόγω της ιδιότητάς του αυτής και των συναφών υπηρεσιακών του υποχρεώσεων, ενώ με τη φράση “πρόδηλα και αναμφισβήτητα” νοείται ότι πρέπει να υπάρχει μεταξύ της υπηρεσίας και του παθήματος αιτιώδης σύνδεσμος (σχέση πρόσφορης αιτίας και αποτελέσματος), κατά τρόπο μάλιστα πρόδηλο και μη επιδεχόμενο καμία αμφισβήτηση (βλ. ΕλΣ Ολ 175/2019, 392/2017,

II Τμ. 349/2018, 266/2016, 186/2002, 789/2001). Θεωρείται δε ως πάθημα εξαιτίας της υπηρεσίας και ο τραυματισμός του δημοσίου λειτουργού κατά τη μετάβασή του στον τόπο της υπηρεσίας του ή κατά την αποχώρησή του από αυτήν, αρκεί να υφίσταται, υπό τις ειδικές περιστάσεις κάθε συγκεκριμένης περίπτωσης, αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της υπηρεσίας και του παθήματος (βλ. ΕλΣ II Τμ. 266/2016, 1806/2009, πρβλ. ΕλΣ III Τμ. 1516/2011, 890/2001, ΣτΕ 1549, 454/2013, 3485/2011, 2556/2008, 2148/2005, 1012/2003, 4204/2000, 5446, 4145/1995, 659/1993). Ειδικότερα, πρέπει να εξετάζεται αν κατά το συγκεκριμένο χρόνο και υπό τους συγκεκριμένους όρους και συνθήκες του ατύχηματος, η υπηρεσία καθ' εαυτήν, αποτέλεσε, κατά τρόπο αμέσως και προδήλως αντιληπτό, ώστε να μην καταλείπεται οιαδήποτε εύλογη αμφιβολία, την αποκλειστική αιτία της μετακίνησης, στο πλαίσιο της οποίας ο δημόσιος λειτουργός υπέστη το συγκεκριμένο πάθημα (πρβλ. ΕλΣ Ολ 224/2008, 1916/2005, 1494/2002, 285/2001, 355/2000, 1509/1996, 1042/1995, 470/1993, II Τμ. 349/2018, III Τμ. 667/2019, 560/2018, πρβλ. ΑΠ 680/2007). Δεν γεννάται, όμως, δικαίωμα σε σύνταξη με βάση τις προαναφερόμενες διατάξεις, όταν αποδεικνύεται ότι στην επέλευση του τραυματισμού του συνετέλεσε ο ίδιος ο δημόσιος λειτουργός με πράξεις ή παραλείψεις του, οι οποίες συνιστούν «βαρύ πταίσμα», όρος που είναι ταυτόσημος με την βαριά αμέλεια του Αστικού Κώδικα (βλ. άρθρα 330, 332, 333, 355 ΑΚ και ΑΠ 1/2019, 1668/2013) και στοιχειοθετείται στις περιπτώσεις που αποδεικνύεται ιδιαίτερα μεγάλη ή ασυνήθιστα σοβαρή απόκλιση από την επιμέλεια που αξιώνεται από τον κοινό και συνήθη άνθρωπο, τούτο δε κρίνεται κάθε φορά με βάση τα διδάγματα της κοινής πείρας, της λογικής και τους τυχόν ισχύοντες σχετικούς νομικούς κανόνες (βλ. ΕλΣ Ολ. 1042/1995, 27/2001, II Τμ. 1806/2009, 186/2002, 789/2001, πρβλ. ΕλΣ Ολ 879/2016). Αντιθέτως, το γεγονός ότι το τροχαίο ατύχημα εξ αιτίας του οποίου επήλθε ο θάνατος οφείλεται αποκλειστικώς σε υπαιτιότητα (βαριά αμέλεια) τρίτου προσώπου δεν επιφέρει διακοπή του υφιστάμενου αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ του παθήματος (θανάσιμου τραυματισμού) και της υπηρεσίας του αποβιώσαντος υπαλλήλου (βλ. ΕλΣ II Τμ. 1806/2009).

3. Περαιτέρω, για την εξακρίβωση των περιστάσεων του παθήματος και της σχέσης αυτού προς την υπηρεσία, διενεργούνται ένορκες ανακρίσεις από δικαστή του Πρωτοδικείου, στην έδρα του οποίου συνέβη το κρίσιμο γεγονός. Μετά το τέλος των ανακρίσεων συντάσσεται αιτιολογημένο πόρισμα που διαβιβάζεται, μαζί με τον

σχετικό φάκελο, στην Επιτροπή Απαλλαγών και στη συνέχεια στην Ανωτάτη του Στρατού Υγειονομική Επιτροπή (Α.Σ.Υ.Ε.), οι οποίες αποφαινόμενες, μεταξύ άλλων, κατά την ανέλεγκτη επιστημονική τους κρίση, για το είδος και τις συνέπειες του παθήματος, τον χρόνο εκδήλωσής του, τη σχέση αυτού προς την υπηρεσία, ήτοι εάν συνδέεται προδήλως και αναμφισβητήτως με αυτήν (βλ. ΕλΣ II Τμ. 266/2016), οι οικείες δε Επιτροπές έχουν τη δυνατότητα να ζητήσουν ακόμη και τη συμπλήρωση της ανάκρισης για τη μόρφωση κρίσης, κατ' άρθρο 23 παρ. 5 εδ γ και 7 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα. Περαιτέρω, οι γνωματεύσεις απαιτείται να αναφέρουν τα στοιχεία που οι Επιτροπές έλαβαν υπόψη τους, τα περιστατικά που δέχθηκαν ότι προέκυψαν από αυτά, το διαπιστούμενο πάθημα και τη σχέση αυτού, με βάση τα επιστημονικά δεδομένα που χρησιμοποίησαν, προς την υπηρεσία του παθόντος, να παραθέτουν δε και τις σκέψεις, οι οποίες, σύμφωνα με τους κανόνες της ιατρικής επιστήμης, δικαιολογούν την κρίση τους, χωρίς να απαιτείται και αναλυτικότερη έκθεση των επιστημονικών επιχειρημάτων που συνηγορούν υπέρ της θετικής ή αρνητικής γνωμάτευσής τους (βλ. ΕλΣ Ολ 989/2018, 291/2017, 489/2016, 224/2008, 1964/2005, 64/2003, 109/2002, 1296/2001, 1042/1995, 567/1987, II Τμ. 349/2018). Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να εκτίθενται στις οικείες γνωματεύσεις με πληρότητα, σαφήνεια και χωρίς αντιφάσεις, το συμβάν και το πάθημα από το οποίο προήλθε ο θάνατος του δημοσίου λειτουργού και η ύπαρξη ή μη πρόδηλης και αναμφισβήτητης σχέσης του με την υπηρεσία, με παράθεση των πορισμάτων της ιατρικής επιστήμης, στα οποία στηρίζεται η εκφερόμενη γνώμη της Επιτροπής Απαλλαγών και της Α.Σ.Υ.Ε., καθώς και η ύπαρξη ή μη υπαιτιότητας του θανόντος, πρέπει δε να περιέχουν ειδικότερη αιτιολογία, στην περίπτωση που τελούν σε δυσαρμονία με τα υπάρχοντα στο φάκελο στοιχεία ή τους συναφείς ισχυρισμούς του ενδιαφερόμενου (βλ. ΕλΣ Ολ 4684/2013, 2076/2010, 224/2008). Και τούτο, προκειμένου τόσο οι σχετικές γνωματεύσεις όσο και η απόφαση του συνταξιοδοτικού οργάνου που ερείδεται επ' αυτών να είναι πλήρως και επαρκώς αιτιολογημένες, ενόψει της συνταγματικής αρχής του κράτους δικαίου, κατ' άρθρο 25 παρ. 1 α του Συντάγματος και των σε εκτέλεση αυτής επιταγών του άρθρου 17 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, κυρωθέντος με το άρθρο πρώτο του ν. 2690/1999 (Α' 45), που συνιστούν και αναγκαίες διαδικαστικές και ουσιαστικές εγγυήσεις του υπό αναγνώριση περιουσιακού δικαιώματος (βλ. σκέψη II 1), ώστε αφενός ο ενδιαφερόμενος να είναι σε θέση να γνωρίζει το αιτιολογικό της σχετικής πράξης και να του παρέχεται η δυνατότητα να ασκήσει τα δικαιώματα αμύνάς του και αφετέρου

ο αρμόδιος δικαστής να έχει την δυνατότητα πλήρους και αποτελεσματικής άσκησης του ελέγχου νομιμότητας της οικείας πράξης (πρβλ. ΕλΣ ΙΙ Τμ 406/2016 και κατ' αναλογία απόφ. ΔΕΕ της 24.10.2014, C- 437/13 “Unitrading Ltd κατά Staatssecretaris van Financiën”, σκ. 20).

4. Σε περίπτωση παθήματος απότοκου τραυματισμού, η γνωμάτευση της Α.Σ.Υ.Ε., εφόσον είναι ομόφωνη, έχει εκδοθεί κατά τον τρόπο που διαγράφεται στον νόμο και περιέχει επαρκή αιτιολογία, είναι υποχρεωτική για τα αποφασίζοντα ή δικαιοδοτούντα επί των συντάξεων όργανα (βλ. ΕλΣ Ολ 175/2019, 291/2017, ΙΙ Τμ. 266/2016, ΙΙΙ Τμ. 690, 560/2018) μόνον ως προς τα ιατρικής φύσης ζητήματα της αρμοδιότητάς της, χωρίς τούτο να αντίκειται στο άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος και 6 της ΕΣΔΑ περί του δικαιώματος παροχής πλήρους και αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας από τα δικαστήρια ή σε άλλη συνταγματική ή υπερνομοθετικής ισχύος διάταξη, καθόσον πρόκειται για καθαρώς τεχνικής (ιατρικής) φύσης κρίσεις, η ορθότητα των οποίων δεν μπορεί κατ' αρχήν να ελεγχθεί από το Δικαστήριο, το οποίο δεν διαθέτει αντικειμενικώς τις απαιτούμενες ειδικές επιστημονικές (ιατρικές) γνώσεις και, ως εκ τούτου, περιορίζεται στον έλεγχο της πληρότητας και ειδικότητας της αιτιολογίας των κρίσεων αυτών της Υγειονομικής Επιτροπής, ενόψει και των ισχυρισμών των διαδίκων αλλά και των στοιχείων που αυτοί προσκομίζουν είτε ενώπιον της Διοίκησης είτε ενώπιόν του (βλ. ΕλΣ Ολ 989/2018, 392/2017).

5. Εξ άλλου, για το πραγματικό γεγονός της σχέσης και του αιτιώδους συνδέσμου του τραυματισμού προς την υπηρεσία του παθόντος στον βαθμό που αυτή δεν συνδέεται με ιατρική κρίση, καθώς και για την τυχόν ύπαρξη βαρέος πταίσματος στη συμπεριφορά του παθόντος οι σχετικές κρίσεις της οικείας Επιτροπής δεν δεσμεύουν τα όργανα που αποφαινόνται στο πλαίσιο της οικείας διοικητικής διαδικασίας ή δικαιοδοτούν επί των συντάξεων κατόπιν εκτίμησης των νομίμων αποδεικτικών στοιχείων (πόρισμα του αρμοδίου ανακριτή, ένορκες καταθέσεις εξετασθέντων μαρτύρων κλπ). Επομένως, η κρίση αυτή της Α.Σ.Υ.Ε. εάν ο τραυματισμός του υπαλλήλου οφείλεται ή όχι προδήλως και αναμφισβητήτως στην υπηρεσία, κατά το σκέλος που δεν συνδέεται με ιατρικής φύσης ζήτημα αλλά με τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης, την αξιολόγηση του βιοτικού συμβάντος και την υπαγωγή του στην νομική έννοια του παθήματος προδήλως και αναμφισβητήτως

συνδεομένου με την υπηρεσία, συνεκτιμάται απλώς, χωρίς να δεσμεύει ούτε το συνταξιοδοτικό όργανο που αποφαινεται από του αιτήματος συνταξιοδότησης με τις ειδικές ρυθμίσεις περί παθόντων εξ αιτίας της υπηρεσίας ούτε το Δικαστήριο, όταν αυτό επιλαμβάνεται του σχετικού ενδίκου βοηθήματος της έφεσης, ενόψει και του δικαιώματος πλήρους και αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας (βλ. ΕλΣ Ολ 4684/2013, ΙΙ Τμ. 266/2016, 1806/2009, 186/2002, 789/2001, ΙΙΙ Τμ. 667/2019, 2984/2010, 3524/2009, 1119/2004, πρβλ. ΕλΣ Ολ. 23/2010, ΙΙ Τμ. 2726/2013, 2099/2011, 2846/2010, 2793, 1473, 756, 750/2008 κ.α., βλ. αποφ. ΕΔΔΑ της 28.4.2005, ID κατά Βουλγαρίας, σκ. 45, 52, 53, της 17.12.1996 Terra Woningen B.v. κατά Ολλανδίας και της 28.6.1990, Obermeier κατά Αυστρίας).

6. Στο ίδιο πλαίσιο, εάν το Δικαστήριο επιλαμβανόμενο έφεσης κατά απόφασης του οικείου συνταξιοδοτικού οργάνου με την οποία απορρίπτεται αίτημα για τον κανονισμό σύνταξης με βάση τις ειδικές περί παθόντων εξ αιτίας της υπηρεσίας διατάξεις, κρίνει ότι η γνωμάτευση της Α.Σ.Υ.Ε. και η επ' αυτής στηριχθείσα απόφαση του συνταξιοδοτικού οργάνου δεν έχουν νόμιμη αιτιολογία, οφείλει κατ' αρχήν, ως δικαστήριο ουσίας, που έχει πλήρη δικαιοδοσία επί της διαφοράς, κατ' άρθρο 49 του π.δ/τος 1225/1981, προς διασφάλιση κατά τον μέγιστο βαθμό της πλήρους και αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας που κατοχυρώνεται στα άρθρα 20 παρ.1 του Συντάγματος και 6 της ΕΣΔΑ (βλ. ΕλΣ ΙΙ Τμ. αποφ. ΕΔΔΑ της 28.4.2005, ID κατά Βουλγαρίας, σκ. 45, 52, 53, της 17.12.1996 Terra Woningen B.v. κατά Ολλανδίας και της 28.6.1990 Obermeier κατά Αυστρίας, πρβλ. αποφ. ΕΔΔΑ της 10.2.1983, «Albert et Le Compte κατά Βελγίου», της 13.2.2003 «Chevroil κατά Γαλλίας», της 21.7.2011 «Sigma Radio Television Ltd κατά Κύπρου»), να αναβάλει την οριστική κρίση επί της υπόθεσης, κατ' άρθρα 70 παρ. 2, 97 και 98 του π.δ/τος 1225/1981, και να την παραπέμψει εκ νέου στην Α.Σ.Υ.Ε., αξιωνοντας νέα, πλήρως αιτιολογημένη γνωμάτευση και πληρέστερη διευκρίνιση των ιατρικής φύσης ζητημάτων που τυχόν προκύπτουν, ενόψει και των ισχυρισμών των διαδίκων (βλ. ΕλΣ Ολ. 131/2000, 9/1995, ΙΙ Τμ. 349/2018, ΙΙΙ Τμ. 585/2018, 1474/2016, 2140, 2560/2014, 1588, 2703/2009, 2510/2008). Μόνον δε όταν έχουν επί της αυτής υπόθεσης εκδοθεί επανειλημμένες προδικαστικές αποφάσεις, στο πλαίσιο των οποίων η αρμόδια Υγειονομική Επιτροπή εξακολουθεί να μην αποφαινεται με σαφήνεια και πληρότητα επί των ιατρικής φύσης ζητημάτων που τέθησαν με τις αποφάσεις αυτές, εμμένοντας σε μη αιτιολογημένες γνωματεύσεις, το Δικαστήριο δύναται, ενόψει του δικαιώματος πλήρους και αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας και λαμβάνοντας

υπ' όψιν τους ισχυρισμούς των διαδίκων και τις περιστάσεις κάθε συγκεκριμένης υπόθεσης, να μην αναπέμψει εκ νέου στην Επιτροπή προκειμένου να εκφέρει νέα αιτιολογημένη γνωμάτευση, αλλά να αποφανθεί επί του επίδικου συνταξιοδοτικού αιτήματος (βλ. ΕλΣ ΙΙΙ Τμ. 7735/2015, πρβλ ΣτΕ 1820/1989, 3744/1989, 1773/1993, 1594/1994, 5445/1995, 2649/1996, 832/1997, 2161/2001, 2190/2002, 1673, 3368/2003, 300, 3842/2004, 3130/2005 και στο πνεύμα αυτό απόφ. ΕΔΔΑ της 28.4.2005, ID κατά Βουλγαρίας, σκ. 52, 53). Εξ άλλου, η κατά τα ανωτέρω αναβολή της προόδου της δίκης και η αναπομπή της υπόθεσης στην ΑΣΥΕ επιβάλλεται μόνο στο μέτρο που, όπως προκύπτει από τις περιστάσεις κάθε συγκεκριμένης υπόθεσης, έχουν πάντως, κατ' αρχήν, εξετάσει τις σχετικές προϋποθέσεις και έχουν προβεί σε σχετική κρίση. Σε αντίθετη περίπτωση επιβάλλεται η ακύρωση της πράξης του συνταξιοδοτικού οργάνου που ερείδεται επί της πλημμελώς αιτιολογημένης γνωμάτευσης της ΑΣΥΕ, αφού δεν είναι νοητή η υποκατάσταση της Διοίκησης από το Δικαστήριο υπό την έννοια της μεταβολής της πραγματικής βάσης, ήτοι της ουσίας της πράξης με την οποία απορρίφθηκε το σχετικό αίτημα κανονισμού σύνταξης με τις ειδικές περί παθόντων εξαιτίας της υπηρεσίας, και της το πρώτον διαπίστωσης πραγματικών περιστατικών (πρβλ στο πνεύμα αυτό ΕλΣ Ολ 984/2018, 1444, 116-119/2001, ΙΙΙ Τμ. 2562/2011, 2984, 672/2010, ΣτΕ 2730/2005, 1263/2009, 626/2012, 38/2014), χωρίς να έχουν ασκηθεί αποτελεσματικά τα δικαιώματα άμυνας του ενδιαφερομένου επί των εν λόγω πραγματικών διαπιστώσεων, κατά τα εκτεθέντα στη σκέψη ΙΙ 3 της παρούσας (πρβλ. ΕλΣ ΙΙ Τμ. 406/2016, κατ' αναλογία απόφ. ΕλΣ Ι Τμ. 1255/2016, αποφ. ΔΕΕ της 10.9.2015, C- 687/13, "Fliesen-Zentrum Deutschland GmbH κατά Hauptzollamt Regensburg", σκ. 75-76, της 18.6.2015, C- 583/13, "Deutsche Bahn AG", σκ. 56). Για τον ίδιο δε λόγο, επιβάλλεται η ακύρωση της συνταξιοδοτικής πράξης και η επανάληψη της προεκτεθείσας διαδικασίας του άρθρου 23 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, σύμφωνα με το άρθρο 23 παρ. 7 εδ. β αυτού, στην περίπτωση που διαπιστώνεται ότι η προσβαλλόμενη πράξη ερείδεται επί πλημμελώς αιτιολογημένων γνωματεύσεων της Επιτροπής Απαλλαγών και της ΑΣΥΕ, οφειλόμενων σε ελλείψεις του κατ' άρθρο 23 παρ. 3 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα πορίσματος του οικείου ανακριτικού οργάνου σχετικά με τη διαπίστωση των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών που αποδεικνύουν εάν το πάθημα οφείλεται προδήλως και αναμφισβητήτως στην υπηρεσία, επί των οποίων δεν έχουν λάβει επαρκή γνώση οι διάδικοι για να διαμορφώσουν τους αμυντικούς τους ισχυρισμούς.

III. Στην υπό κρίση υπόθεση, από το σύνολο των στοιχείων του φακέλου, προκύπτουν τα ακόλουθα:

1. Με την ... αίτησή της στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους η πρώτη εκκαλούσα, χήρα του αποβιώσαντος, στις ..., ... (βλ. την ... ληξιαρχική πράξη θανάτου της Ληξιάρχου του Δήμου ...), εν ζωή Επίκουρου Καθηγητή στο Πανεπιστήμιο ..., ζήτησε την απονομή σύνταξης στην ίδια και στην τότε ανήλικη θυγατέρα της ίδιας και του θανόντος συζύγου της, ..., λόγω θανάτου του συζύγου της, ως παθόντος εν υπηρεσία, ενώ με το ... έγγραφο της 42^{ης} Διεύθυνσης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους η πρώτη εκκαλούσα ενημερώθηκε ότι προκειμένου να εξετασθεί η ως άνω αίτησή της έπρεπε να ακολουθηθεί η διαδικασία του άρθρου 23 του π.δ/τος 166/2000.

2. Κατόπιν αυτού, με την από ... αίτησή της προς το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (αρ. πρωτ. ...), η πρώτη εκκαλούσα, ζήτησε, κατ' εκτίμηση του περιεχομένου του σχετικού αιτήματός της, την ενεργοποίηση της διαδικασίας του άρθρου 23 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, με σκοπό την αναγνώριση συντάξεως λόγω θανάτου του συζύγου της, ως παθόντος εν υπηρεσία υπέρ αυτής και της τότε ανήλικης θυγατέρας της ... και ήδη δεύτερης εκκαλούσας, και να ορισθεί η αυξημένη αυτή σύνταξη καταβλητέα στην τελευταία, λόγω αναστολής της καταβολής του μεριδίου της πρώτης εκκαλούσας, ως εκ της απασχόλησής της στο Δημόσιο, με την ιδιότητα της εκπαιδευτικού.

3. Εν τω μεταξύ και ενόσω εκκρεμούσε η ως άνω αίτηση της πρώτης εκκαλούσας και η ενεργοποίηση της διαδικασίας του άρθρου 23 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, εκδόθηκε η πράξη του Διευθυντή της 42^{ης} Διεύθυνσης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους με την οποία κανονίστηκε στην πρώτη εκκαλούσα, ως χήρα του αποβιώσαντος και στη δεύτερη, υπό την ιδιότητα της ανήλικης κόρης του, μηνιαία σύνταξη από 15.1.2003, ύψους 199,19 ευρώ, αυξανόμενη σε 295 ευρώ από 1.1.2004. Η σύνταξη αυτή απονεμήθηκε βάσει των κοινών περί μεταβίβασης της σύνταξης διατάξεων σε μέλη της οικογένειας θανόντων και όχι των ειδικών ρυθμίσεων σε περίπτωση μεταβίβασης σύνταξης παθόντων εξαιτίας της υπηρεσίας, αφού ως αιτία εξόδου του αποβιώσαντος θεωρήθηκε ο θάνατός του, ως μη οφειλόμενος στην υπηρεσία, καθόσον δεν είχε ολοκληρωθεί και οριστικοποιηθεί η διαδικασία του άρθρου 23 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα (βλ. σχετικώς την από ... αίτηση της πρώτης εκκαλούσας προς την 42^η Διεύθυνση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους περί κανονισμού σύνταξης με τις

κοινές περί μεταβίβασης συντάξεων διατάξεις μέχρι την ολοκλήρωση της κατ' άρθρο 23 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα διαδικασίας για την αναγνώριση σύνταξης με τις ειδικές περί παθόντων εξαιτίας της υπηρεσίας ρυθμίσεις και το ... έγγραφο της 42^{ης} Διεύθυνσης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, με το οποίο, σε απάντηση του ... εγγράφου της Διεύθυνσης Προσωπικού του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων περί διαβίβασης του πορίσματος και της σχηματισθείσας δικογραφίας για τον κανονισμό σύνταξης στις εκκαλούσες με τις διατάξεις περί παθόντων εξ αιτίας της υπηρεσίας γνωστοποιήθηκε τόσο στην Υπηρεσία αυτή του οικείου Υπουργείου όσο και στην πρώτη εκκαλούσα ότι δεν ήταν δυνατόν να γίνει καμία σχετική ενέργεια «εφόσον η προβλεπόμενη από τις διατάξεις του άρθρου 23 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων (π.δ. 166/2000) διαδικασία, βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη χωρίς να έχει ολοκληρωθεί (η σχετική διαδικασία ολοκληρώνεται με την αποστολή από την ΑΣΥΕ της γνωμάτευσής της και του σχετικού φακέλου...»).

4. Μετά το ... έγγραφο του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, διενεργήθηκε ένορκη διοικητική εξέταση για την εξακρίβωση των συνθηκών θανάτου του εκκαλούντος, ήτοι για το εάν ο ανωτέρω ήταν παθών εν υπηρεσία ή όχι. Στο σχετικό από ... πόρισμα της Ανακρίτριας του 4ου Τακτικού Τμήματος Πλημμελειοδικών μνημονεύονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «Από τα έγγραφα της δικογραφίας που σχηματίστηκε, καθώς και από τις ένορκες καταθέσεις των μαρτύρων που εξετάστηκαν, προέκυψαν τα ακόλουθα: Ο ... υπηρετούσε από το έτος 2000 ως επίκουρος καθηγητής στο Πανεπιστήμιο ... στο Τμήμα Χειρουργικής παραγωγικών ζώων. Στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος “USBONE” είχαν προγραμματιστεί στην ..., την 20:00 ώρα της 26ης Αυγούστου 2002 και την 9.00 ώρα της 27ης Αυγούστου 2002 πειραματικά χειρουργεία σε ζώα στους χώρους Παθολογικής Κλινικής του Τμήματος Κτηνιατρικής του Πανεπιστημίου Στα ως άνω χειρουργεία μετείχε ως βασικός υπεύθυνος για την αναισθησία των ζώων ο ως άνω επίκουρος καθηγητής, ο οποίος διέμενε στη Στις 26.8.2002, περί ώρα 15.00, ο ... , οδηγώντας το υπ' αριθμ. Κυκλοφορίας ... αυτοκίνητό του, ξεκίνησε από την οικία του στη ... , με σκοπό να μεταβεί στην ... , για να βρίσκεται την ώρα 20.00 της ίδιας ημέρας στα παραπάνω προγραμματισμένα χειρουργεία ζώων. Καθώς εκινείτο επί της λεωφόρου ... με κατεύθυνση προς ... , συγκρούστηκε από άγνωστη αιτία μετωπικά με το αντιθέτως κινούμενο υπ' αριθμ. Κυκλοφορίας ... αυτοκίνητο, με

αποτέλεσμα να τραυματισθεί πολύ σοβαρά από τη σύγκρουση και συγκεκριμένα να υποστεί βαρείες κακώσεις κεφαλής, θώρακος και κοιλίας, με συνέπεια να αποβιώσει εξ αιτίας του ως άνω τροχαίου ατυχήματος στις 14.10.2002. Από τα παραπάνω συνάγεται ότι ο ... απεβίωσε κατά την εκτέλεση και εξαιτίας της υπηρεσίας του. Για τους λόγους αυτούς Αποφαινομαι ότι ο ... απεβίωσε κατά την εκτέλεση και εξαιτίας της υπηρεσίας του ως επίκουρου καθηγητή στο Πανεπιστήμιο ...».

5. Στα έγγραφα της σχηματισθείσας δικογραφίας επί των οποίων στηρίχθηκε το ως άνω πόρισμα περιλαμβάνονταν:

α) η από ... έκθεση απλής αυτοψίας, η οποία αναφέρει μεταξύ άλλων: Στο σημείο 1 αυτής, με τίτλο «Χρόνος ατυχήματος», αναγράφεται η ημερομηνία 26.8.2002 και η ώρα 15:15, στο σημείο 2, με τίτλο «Είδος ατυχήματος» η ένδειξη «σύγκρουση οχημάτων», στο σημείο 4, με τίτλο «Οδηγοί οχημάτων ...», αναγράφονται τα ονόματα υπό σημείο α) ... και υπό σημείο β) Λύρας Φώτιος ...», ενώ στο σημείο 5, με τίτλο «Παθόντα πρόσωπα» η ένδειξη ο «α) Ο Α οδηγός νεκρός, β) Ο Β' οδηγός νεκρός». Περαιτέρω, στο σημείο 10 της ίδιας έκθεσης, που επιγράφεται «Όριον ταχύτητας», αναφέρεται ότι: «Στη λεωφόρο ... υπάρχει πινακίδα (P-32) που καθορίζει το ανώτατο όριο ταχύτητας στα 50χλμ./ω. Η πινακίδα είναι τοποθετημένη στην πορεία του Α' οχήματος», στο σημείο 11, με τίτλο «Καθορισμός θέσης οχημάτων επί της οδού», ότι: «Το Α' όχημα βρέθηκε κάθετα επί της λεωφόρου ... , στο αντίθετο ρεύμα κυκλοφορίας, από ... , όπως απεικονίζεται στο σχεδιάγραμμα. Το Β' όχημα βρέθηκε εντός του οδοστρώματος της λεωφόρου ... , στο ρεύμα πορείας του από ... , όπως απεικονίζεται στο σχεδιάγραμμα. Το Β' όχημα βρέθηκε εντός του οδοστρώματος της λεωφόρου ... , στο ρεύμα πορείας του από ... , όπως απεικονίζεται στο σχεδιάγραμμα», στο σημείο 12, που επιγράφεται «Καθορισμός οχημάτων (Ειδικότερον των οργάνων ασφαλείας, φρένων, σύστημα οδηγήσεως και φωτισμού), ότι: «Δεν εξακριβώθηκε λόγω των ζημιών που υπέστησαν τα οχήματα (Διατάχθηκε πραγματογνωμοσύνη)», στο σημείο 13, με τίτλο «Βλαβέντα μέρη οχημάτων – διαστάσεις – οχημάτων», ότι: «Α' όχημα εμπρόσθια αριστερή και πλάγια πλευρά (υαλοθώρακας, παρμπρίζ, πόρτα)- Β' όχημα: Έμπροσθεν μέρος (προφυλακτήρας, μάσκα, καπώ, παρμπρίζ)», στο σημείο 14, με τίτλο «Ίχνη και πειστήρια επί της οδού και εις ποίον σημείον ανευρέθησαν», ότι: «α) Ίχνη τροχών: Βρέθηκαν ίχνη τροχοπεδήσεως του Β' οχήματος μήκους 18,80 μ, όπως απεικονίζεται στο συνημμένο σχεδιάγραμμα στο ρεύμα πορείας από ... επί της ανωτέρω λεωφόρου. ... χώματα: Βρέθηκαν χώματα στους πίσω τροχούς του Α' οχήματος σε

όλη τη διάμετρό τους. ε) έτερα ευρήματα: Βρέθηκαν ίχνη πλάγιας ολίσθησης στο ρεύμα πορείας από ... εκτός οδοστρώματος ... στην πορεία που ακολούθησε το Α' όχημα πριν συγκρουσθεί με το Β'. Βρέθηκαν ίχνη χαραγών μήκους 1,8 μέτρων και πλάτους 0, 22 μέτρων από το Α' όχημα στο ρεύμα πορείας από ... », στο σημείο 15, με τίτλο «Πορεία οχημάτων – πεζών...», ότι : «Το Α' όχημα εκινείτο επί της λεωφόρου ... με κατεύθυνση από Το Β' όχημα εκινείτο επί της λεωφόρου ... με κατεύθυνση από ... » και στο σημείο 16, που επιγράφεται «Διάφορες άλλες παρατηρήσεις (ιδία κατάσταση – εμφάνιση εμφάνιση οδηγών και παθόντων – Έλεγχος – Αλκοτέστ κλπ.)», ότι : «Οι οδηγοί Α' και Β' είναι κάτοχοι αδειών κυκλοφορίας και ικανότητας οδηγήσεως. Τα οχήματα Α' και Β' είναι ασφαλισμένα. Οι οδηγοί Α' και Β' μεταφέρθηκαν στο νοσοκομείο Εκεί διαπιστώθηκε ο θάνατος του Β οδηγού, ενώ ο Α οδηγός παρέμεινε νοσηλευόμενος στο νοσοκομείο ,, βαριά τραυματίας έως τις 14.10.2002, όπου και επήλθε ο θάνατός του. Για τους οδηγούς Α και Β διατάχθηκε η διενέργεια νεκροψίας, νεκροτομής και τοξικολογικής εξέτασης για ανίχνευση οινοπνεύματος ή άλλων ουσιών. Λήφθηκαν φωτογραφίες από τον τόπο του ατυχήματος. Ο δείκτης ταχύτητας του Α οχήματος βρέθηκε ακινητοποιημένος στα ενενήντα (90) χλμ./ω»,

β) η ... ιατροδικαστική έκθεση νεκροψίας – νεκροτομής του θανόντος, από την οποία προκύπτει ότι ο θάνατος επήλθε από βαρείες κακώσεις κεφαλής, θώρακος και κοιλίας εκ τροχαίου ατυχήματος που συνέβη στις 26.8.2002, το οποίο προκάλεσε «πολλές θλάσεις εγκεφάλου, ρήξη ημιδιαφράγματος και ενδοπεριτοναϊκή αιμορραγία, κάταγμα λεκάνης, ενδοεγκεφαλικό αιμάτωμα», που αντιμετωπίστηκαν χειρουργικά,

γ) η ... έκθεση τοξικολογικής εξέτασης αίματος του θανόντος από την οποία προκύπτει ότι δεν διαπιστώθηκαν ευρήματα τοξικών ή λοιπών ουσιών,

δ) η από ... βεβαίωση ... , Καθηγητή Ορθοπαιδικής του Τμήματος Ιατρικής του Πανεπιστημίου ... , ο οποίος, υπό την ιδιότητά του ως επιστημονικού υπευθύνου του ερευνητικού προγράμματος “USBONE” πιστοποιεί ότι «στο πλαίσιο του προγράμματος αυτού είχαν προγραμματισθεί την 20 μμ της 26^{ης} Αυγούστου 2002 και την 9 πμ. της 27^{ης} Αυγούστου 2002 πειραματικά χειρουργεία σε ζώα στους χώρους της Παθολογικής Κλινικής του Τμήματος Κτηνιατρικής του Πανεπιστημίου ... , στην ..., μετά από σχετική άδεια του διευθυντή της ως άνω Κλινικής ... Στα χειρουργεία αυτά μετείχε ως βασικός υπεύθυνος για την αναισθησία των ζώων ο επίκουρος Καθηγητής ... »,

ε) η από ... έκθεση ένορκης εξέτασης της μάρτυρος ... , στην οποία αναφέρονται, πλην άλλων, τα εξής: «Εργάζομαι ως Επίκουρη καθηγήτρια κτηνιατρικής μικροβιολογίας στο τμήμα Κτηνιατρικής στο Πανεπιστήμιο ... όπου εργαζόταν και ο ήδη θανών ... , επίκουρος καθηγητής χειρουργικής παραγωγικών ζώων από το 2000. Για τις ανάγκες της εργασίας μας πηγαίναμε κάθε εβδομάδα από Δευτέρα μέχρι Τετάρτη στην Πάντα πηγαίναμε με το δικό του αυτοκίνητο. Έτσι και στις 26-08-02 επικοινωνήσα τηλεφωνικά μαζί του γύρω στις 13:00 -14:00 μ.μ. και μου είπε ότι θα ξεκινούσε από το σπίτι του στη ... σε λίγη ώρα και θα περνούσε από την οδό ... για να με πάρει και να συνεχίσουμε προς την ... , όπου θα έπρεπε να βρισκόμαστε στις 20:00 μ.μ. το αργότερο, για να παρευρεθούμε στα πειραματικά χειρουργεία σε ζώα που είχαν προγραμματιστεί για εκείνη την ώρα στο πανεπιστήμιο, στην παθολογική κλινική. Όμως ... δεν πέρασε καθόλου εκείνη την ημέρα, ούτε μου τηλεφώνησε για να με ειδοποιήσει. Την άλλη μέρα έπαιρνα συνεχώς τηλέφωνο και στο κινητό και στο ιατρείο του και δεν απαντούσε, ούτε είχε εμφανιστεί στο πανεπιστήμιο. Το απόγευμα της άλλης μέρας ... η σύζυγός του ... με ενημέρωσε ότι ο σύζυγός της είχε τροχαίο ατύχημα και ότι ήταν στο ... , όπου ήταν στο χειρουργείο για 9 ώρες και ότι υπήρχε κίνδυνος ζωής. ... δυστυχώς πέθανε μετά από ενάμιση μήνα μετά από το ατύχημα» και

στ) η από ... έκθεση ένορκης εξέτασης του μάρτυρος ... , ο οποίος κατά τον κρίσιμο χρόνο υπηρετούσε ως αναπληρωτής καθηγητής παθολογίας ζώων στο ίδιο Τμήμα του Πανεπιστημίου ... , στην οποία αναφέρονταν, μεταξύ άλλων, τα εξής: «Στις 26 Αυγούστου 2002, ημέρα Δευτέρα και την επόμενη Τρίτη ήταν προγραμματισμένο πειραματικό χειρουργείο ενόψει των παραπάνω πειραμάτων. Εγώ δεν συμμετείχα στα πειράματα αλλά διέθετα το χώρο της κλινικής μου. Την Τρίτη 27-08-02 ήμουν στο χώρο αλλά δεν είδα στο χώρο το συνάδελφο ... και έμαθα από τη συνάδελφό μας ... ότι είχαν προγραμματίσει να έρθουν μαζί στην ... αλλά στο δρόμο του συνέβη ατύχημα και βρισκόταν στο νοσοκομείο. ...».

6. Ακολούθως, το από ... πόρισμα της 4^{ης} Τακτικής Ανακρίτριας Αθηνών και η ως άνω σχηματισθείσα δικογραφία διαβιβάστηκαν με το ... έγγραφο του Προέδρου του Τριμελούς Συμβουλίου Διοίκησης του Πρωτοδικείου ... στην οικεία Επιτροπή Απαλλαγών, η οποία με την ... γνωμάτευσή της και αφού έλαβε υπ' όψιν το πόρισμα και τις μαρτυρικές καταθέσεις καθώς και τον οικείο συνταξιοδοτικό φάκελο αποφάνθηκε ότι ο θάνατος του ... προήλθε εξ αιτίας βαρειών κακώσεων κεφαλής, θώρακος και κοιλίας και ότι «έγινε σε υπηρεσία, σε εκτέλεση της υπηρεσίας και εξ

αιτίας της υπηρεσίας διότι δεν προκύπτει ότι οφείλεται σε παράλειψη ή πρόθεση του ιδίου».

7. Εν συνεχεία, η ΑΣΥΕ, αφού έλαβε υπ' όψιν, μεταξύ άλλων, την ως άνω γνωμάτευση της Επιτροπής Απαλλαγών, το από ... πόρισμα της οικείας Ανακρίτριας, την προμνησθείσα ... ιατροδικαστική έκθεση την ... προεκτεθείσα έκθεση τοξικολογικής εξέτασης και μελέτησε όλα τα στοιχεία του φακέλου, με την ... γνωμάτευσή της αποφάνθηκε ότι: «ο θάνατος του ... που επήλθε την 14^η Οκτωβρίου 2002, συνεπεία «Βαρειών κακώσεων κεφαλής, θώρακος και κοιλίας», μετά τροχαίο ατύχημα που συνέβη την 26^η Αυγούστου 2002, σύμφωνα με τις συνθήκες που περιγράφονται στα προανακριτικά έγγραφα της αλληλογραφίας, συνέβη ενώ αυτός τελούσε σε υπηρεσία, σε διατεταγμένη υπηρεσία και εξαιτίας της υπηρεσίας».

8. Τέλος, εκδόθηκε η ... πράξη του Διευθυντή της 42^{ης} Διεύθυνσης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, με την οποία απορρίφθηκε το αίτημα των εκκαλουσών για τη χορήγηση σύνταξης σ' αυτές με τις διατάξεις περί παθόντων εξ αιτίας της υπηρεσίας. Ειδικότερα στην εν λόγω πράξη που απευθυνόταν στην πρώτη εκκαλούσα, μνημονεύονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «Σας κοινοποιούμε με σημαντική καθυστέρηση (η οποία οφείλεται σε παραλείψεις της Υπηρεσίας μας) την αριθ. ... γνωμάτευση της ΑΣΥΕ, με την οποία η εν λόγω Επιτροπή αποφαινεται ότι ο θάνατος του συζύγου σας ..., πρώην Επίκουρου Καθηγητή στο Πανεπιστήμιο ..., που επήλθε την 14^{ης} Οκτωβρίου 2002 μετά από τροχαίο ατύχημα που συνέβη την 26^η Αυγούστου 2002 συνέβη ενώ αυτός τελούσε σε υπηρεσία, σε διατεταγμένη υπηρεσία και εξαιτίας της υπηρεσίας προκειμένου να λάβετε γνώση για το περιεχόμενό της. Με δεδομένο ότι το συνταξιοδοτικό δικαίωμα του συζύγου σας θα έπρεπε κατ' αρχήν να κριθεί ως παθόντος εν υπηρεσία (αφού ο θάνατος επήλθε αργότερα από την ημερομηνία του τροχαίου ατυχήματος) η ΑΣΥΕ με την ως άνω γνωμάτευσή της δεν αναφέρεται σε πάθημα αλλά στον θάνατο και εν πάση περιπτώσει δεν αποφαινεται για το αν το πάθημα «προήλθε πρόδηλα και αναμφισβήτητα εξαιτίας της υπηρεσίας» όπως άλλωστε απαιτούν οι σχετικές συνταξιοδοτικές διατάξεις Επειδή με βάση την ως άνω γνωμάτευση της ΑΣΥΕ δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις για απονομή σύνταξης με τις διατάξεις που ισχύουν για παθόντα πρόδηλα και αναμφισβήτητα εξαιτίας της υπηρεσίας η Διεύθυνσή μας δεν υποχρεούται να προβεί σε καμία περαιτέρω ενέργεια. Επειδή με το παρόν έγγραφό μας γίνεται ουσιαστικά κρίση επί συνταξιοδοτικού δικαιώματος τούτο επέχει θέση πράξης (εν προκειμένω

απορριπτικής), κατά της οποίας μπορούν να ασκηθούν τα προβλεπόμενα από τη συνταξιοδοτική νομοθεσία ... ένδικα μέσα ...».

9. Ήδη, με την υπό κρίση έφεση, όπως αυτή διευκρινίζεται με το από ... νομίμως κατατεθέν υπόμνημα, οι εκκαλούσες βάλλουν κατά της ως άνω απορριπτικής του αιτήματός τους πράξης του Διευθυντή της 42^{ης} Διεύθυνσης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους και ζητούν την ακύρωσή της και τον κανονισμό σ' αυτές σύνταξης με τις διατάξεις περί παθόντων εξ αιτίας της υπηρεσίας. Ειδικότερα προβάλλουν, κατ' εκτίμηση του περιεχομένου της έφεσής τους, ότι α) η προσβαλλομένη με πλημμελή αιτιολογία και κατ' εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1 περ. στ', 5 παρ. 1 περ. α' εδ. πρώτο, 20 παρ. 2 και 3 του άρθρου 23 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα δέχθηκε ότι δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις για τον κανονισμό σ' αυτές αυξημένης σύνταξης βάσει των ανωτέρω διατάξεων, αφού από την αιτιολογημένη γνωμάτευση της ΑΣΥΕ και τα στοιχεία στα οποία αυτή στηρίχθηκε σαφώς προκύπτει ότι ο θανών δικαιούχος τους απεβίωσε προδήλως και αναμφισβητήτως εξ αιτίας της υπηρεσίας και β) ότι σε κάθε περίπτωση επειδή η σχετική κρίση της ΑΣΥΕ είναι ιατρική (τεχνική), όφειλε το συνταξιοδοτικό όργανο, κατ' ορθή εφαρμογή των ως άνω διατάξεων του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, στον βαθμό που έκρινε ότι αυτή δεν ήταν επαρκώς αιτιολογημένη να αναπέμψει την υπόθεση στην ΑΣΥΕ και να ζητήσει την πληρέστερη αιτιολόγηση της σχετικής κρίσης της.

IV. Α. Υπό τα δεδομένα αυτά και σύμφωνα με όσα εκτέθηκαν στη σκέψη II της παρούσας, το Τμήμα άγεται, κατά πλειοψηφία, στην κρίση ότι η προσβαλλόμενη πράξη του Διευθυντή της 42^{ης} Διεύθυνσης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, με την οποία απορρίφθηκε το αίτημα των εκκαλουσών για την χορήγηση σ' αυτές, κατά μεταβίβαση, αυξημένης σύνταξης, με τις διατάξεις περί παθόντων εξαιτίας της υπηρεσίας, βάσει των άρθρων 1 περ. στ, 5 παρ. 1, 20 και 23 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, δεν είναι νομίμως αιτιολογημένη, κατά τα βασίμως προβαλλόμενα με την υπό κρίση έφεση. Ειδικότερα, το πρώτο σκέλος της αιτιολογίας της προσβαλλομένης, με το οποίο δέχεται ότι η ΑΣΥΕ δεν αποφάνθηκε για τη σύνδεση του παθήματος με την υπηρεσία, ήτοι της αιτιώδους σχέσης των τραυμάτων που υπέστη ο επιγενομένως θανών ... από το τροχαίο ατύχημα της 26.8.2002, με την εκτέλεση των προγραμματισμένων χειρουργείων στις εγκαταστάσεις του Τμήματος Κτηνιατρικής του Πανεπιστημίου ..., αλλά για τη σύνδεση του θανάτου του αποβιώσαντος με την υπηρεσία (βλ. σκέψη III 8) παρίσταται εσφαλμένο. Και τούτο, διότι από το

προεκτεθέν περιεχόμενο της ... γνωμάτευσης της ΑΣΥΕ (βλ. σκέψη III 7 της παρούσας) και το σύνολο των στοιχείων στα οποία αυτή στηρίχθηκε (βλ. σκέψη III 1 έως 6) καθίσταται σαφές ότι, κατά την κρίση της ΑΣΥΕ, ο θάνατος προήλθε από «βαρείες κακώσεις κεφαλής, θώρακος και κοιλίας», ήτοι συνιστά απότοκο του παθήματος, το οποίο υπέστη ο θανών κατά το τροχαίο ατύχημα της 26.8.2002. Περαιτέρω, πλημμελές παρίσταται και το δεύτερο σκέλος της αιτιολογίας της προσβαλλομένης για την απόρριψη του αιτήματος των εκκαλουσών, σύμφωνα με το οποίο η ΑΣΥΕ με την ως άνω γνωμάτευσή της δεν αποφάνθηκε επί του εάν το πάθημα οφείλεται προδήλως και αναμφισβητήτως στη υπηρεσία, όπως επιβάλλουν οι διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 1 περ. στ' και 2, 5 παρ. 1 και 23 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα και ότι ως εκ τούτου το αίτημα των εκκαλουσών είναι απορριπτέο (βλ. σκέψη III 8). Ειδικότερα, από το περιεχόμενο της ως άνω γνωμάτευσης της ΑΣΥΕ προκύπτει ότι η εν λόγω Επιτροπή, παρά τα όσα αβασίμως ισχυρίζονται οι εκκαλούσες με τον πρώτο λόγο έφεσης, δεν εξέφερε ρητή και σαφή κρίση περί του εάν το πάθημα, ήτοι τα τραύματα που υπέστη ο θανών οφείλονται προδήλως και αναμφισβητήτως στην υπηρεσία, όπως επιβάλλεται από τις ως άνω διατάξεις του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, δηλαδή, στη περίπτωση του συγκεκριμένου τροχαίου ατυχήματος, εάν αυτό συνέβη σε χρόνο και τόπο συνδεδεμένο κατά τρόπο πρόδηλο και μη αμφισβητούμενο με την μετάβαση στην ... και την εκτέλεση της ανατεθειμένης σ' αυτόν υπηρεσίας. Περίσταση που κατ' αρχήν δύναται να συντρέχει, παρά το γεγονός ότι το τροχαίο ατύχημα συνέβη εκτός της έδρας της Πανεπιστημιακής κλινικής. Τούτο δε, ενόψει και των συγκεκριμένων περιστάσεων της υπόθεσης (ιδιότητα του δημοσίου λειτουργού, ως μέλους ΔΕΠ ΑΕΙ, μετακίνηση κατά τους θερινούς μήνες, πριν από την έναρξη του ακαδημαϊκού έτους, αποκλειστικώς για τη διενέργεια του προγραμματισμένου χειρουργείου) αφού, πάντως για τη στοιχειοθέτηση του αιτιώδους συνδέσμου κατ' αρχήν δεν επιβάλλεται η μετακίνηση να πραγματοποιείται εντός της έδρας της υπηρεσίας ή η μετάβαση να γίνεται από τον τόπο μόνιμης διαμονής του δημοσίου λειτουργού στην υπηρεσία του, αλλά αρκεί η άσκηση της υπηρεσίας να αποτελεί την αποκλειστική αιτία της μετακίνησης κατά τρόπο πρόδηλο και μη αμφισβητούμενο, κατά τα εκτεθέντα στη σκέψη II 2 της παρούσας, χωρίς να αποτελεί λόγο διακοπής του αιτιώδους συνδέσμου η μετάβαση στην κατοικία της συναδέλφου του προκειμένου να μεταβούν από κοινού στην έδρα της εργασίας τους, κατά τα αναφερόμενα στη σχετική έκθεση ένορκης

εξέτασης (βλ. τις ισχύουσες κατά τον κρίσιμο χρόνο διατάξεις του άρθρου 2 περ. α και γ του ν. 1268/1982 «Για τη δομή και λειτουργία των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων» (Α' 87), για την υποχρέωση μόνιμης διαμονής του μέλους ΔΕΠ στην έδρα του οικείου ΑΕΙ, οι οποίες πάντως, ως εκ του διακριτού σκοπού τους, που συνίσταται στη διασφάλιση της συνεχούς και απρόσκοπτης λειτουργίας της ακαδημαϊκής κοινότητας, δεν αποκλείουν τον αιτιώδη σύνδεσμο της μετακίνησης από χώρο εκτός της έδρας του ΑΕΙ με την υπηρεσία και μάλιστα κατά τρόπο πρόδηλο και αναμφισβήτητο, πρβλ. και ΣτΕ 3485/2011, 1012/2003, 3219/1990). Επίσης, η οικεία Επιτροπή δεν εξέφερε καθόλου κρίση για το εάν συνέτρεχε ή όχι βαρύ πταίσμα του θανόντος. Τούτο δε, λαμβανομένου υπ' όψιν ότι ούτε το από ... πόρισμα της Ανακρίτριας του 4ου Τακτικού Τμήματος Πλημμελειοδικών (βλ. σκέψη III 4), στο οποίο παραπέμπει η γνωμάτευση της ΑΣΥΕ, κατέληξε κατά τρόπο ρητό και σαφή ότι το πάθημα οφείλεται «προδήλως και αναμφισβητήτως» στην υπηρεσία, χωρίς μάλιστα να προκύπτει ότι προέβη σε ουσιαστική εξέταση των συνθηκών του ατυχήματος (ακριβής συσχέτιση του χωρικού σημείου του ατυχήματος με το δρομολόγιο που έπρεπε να ακολουθήσει ο παθών για τον προορισμό του ενόψει και της μεγάλης χρονικής απόκλισης του ατυχήματος σε σχέση με τον χρόνο του προγραμματισμένου χειρουργείου, ακριβείς συνθήκες του τροχαίου ατυχήματος, βάσει και της από 26.8.2002 έκθεσης απλής αυτοψίας και της μνημονευόμενης σ' αυτήν πραγματογνωμοσύνης η οποία δεν περιλαμβάνεται στα στοιχεία του φακέλου (βλ. σκέψη III 5 α) καθώς και η διαπίστωση της τυχόν συνδρομής βαρέως πταίσματος του θανόντος. Τέτοια, άλλωστε, ρητή και σαφή κρίση δεν διαλαμβάνει ούτε η ... γνωμάτευση της οικείας Επιτροπής Απαλλαγών, η οποία κάνει μία όλως αόριστη αναφορά στη μη συνδρομή πταίσματος του παθόντος, στηριζόμενη αποκλειστικώς στο ως άνω ελλιπές από ... πόρισμα (βλ. σκέψη III 6). Όμως και παρά το μη αιτιολογημένο της οικείας γνωμάτευσης κατά τούτο, εφόσον ούτε η Επιτροπή Απαλλαγών αλλά ούτε και ΑΣΥΕ ενεργοποίησαν τη δυνατότητα συμπλήρωσης του ανακριτικού πορίσματος, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 23 παρ. 5 εδ. γ και 7 εδ. α του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, η συνταξιοδοτική Διοίκηση όφειλε, να μην απορρίψει άνευ ετέρου το αίτημα των εκκαλουσών αλλά, κατ' επίκληση του άρθρου 23 παρ. 7 εδ. β του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, να ζητήσει διά του αρμοδίου Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων την επανάληψη της διαδικασίας του άρθρου 23 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα και τη σύνταξη συμπληρωματικού πορίσματος, ώστε να ληφθούν υπ' όψιν και λοιπά κρίσιμα έγγραφα, που από τα

στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι δεν έχουν εκτιμηθεί [πορίσματα τυχόν διενεργηθείσας πραγματογνωμοσύνης για το εν λόγω τροχαίο ατύχημα (βλ. σημείο 12 της έκθεσης αυτοψίας), το αναφερόμενο στην έκθεση αυτοψίας σχεδιάγραμμα που δεν περιλαμβάνεται στα στοιχεία του φακέλου, τυχόν δικαστικές αποφάσεις που εκδόθηκαν επί αγωγών αποζημίωσης, λοιπές εκθέσεις αστυνομικών οργάνων, κάθε άλλο πρόσφορο για τη διάγνωση της υπόθεσης στοιχείο] και, εν συνεχεία, να διαβιβασθεί η υπόθεση στην Επιτροπή Απαλλαγών και κατόπιν στην ΑΣΥΕ για νέα αιτιολογημένη κρίση επί του ζητήματος, σχετικά με το εάν το πάθημα που οδήγησε στο θάνατο προήλθε προδήλως και αναμφισβητήτως από την υπηρεσία. Κατόπιν αυτών, η συνταξιοδοτική Διοίκηση όφειλε να εκφέρει και η ίδια δική της αιτιολογημένη κρίση σε περίπτωση διαφωνίας με την ΑΣΥΕ, στο βαθμό που τα τιθέμενα ζητήματα δεν άπτονται ιατρικής φύσης κρίσεων (αιτιώδης σύνδεσμος και συνδρομή και βαθμός πταίσματος του θανόντος), αφού επί των μη ιατρικών αυτών ζητημάτων δεν δεσμεύεται από τις σχετικές κρίσεις της οικείας Επιτροπής (βλ. σκέψη II 5). Επομένως, η συνταξιοδοτική Διοίκηση, στηριχθείσα σε μη επαρκώς αιτιολογημένη γνωμάτευση της ΑΣΥΕ και σε ελλιπή στοιχεία, όπως αυτά προέκυψαν από τη διαδικασία του άρθρου 23 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, παρανόμως απέρριψε το αίτημα των εκκαλουσών και δεν προέβη σε επανάληψη της διαδικασίας του άρθρου 23 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, όπως βασίμως προβάλλουν οι εκκαλούσες με το δεύτερο λόγο έφεσης και κατ' εκτίμηση του περιεχομένου του. Δοθέντος δε, ότι οι προεκτεθείσες ελλείψεις που διαπιστώνονται στην τηρηθείσα διαδικασία του άρθρου 23 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα (ελλείψεις πορίσματος, μη επαρκής αιτιολογία των επ' αυτού στηριχθεισών γνωματεύσεων της Επιτροπής Απαλλαγών και της ΑΣΥΕ) συναρτώνται με την διοικητική εκκαθάριση ουσιαστών παραμέτρων του πραγματικού της υπόθεσης, ήτοι των συνθηκών του τροχαίου ατυχήματος και δεν περιορίζονται σε ελλείψεις της γνωμάτευσης της ΑΣΥΕ επί του ιατρικού σκέλους της υπόθεσης, ασκούν ουσιαστική επιρροή εν προκειμένω και στην αποτελεσματική άσκηση των δικαιωμάτων άμυνας των εκκαλουσών, οι οποίες με την υπό κρίση έφεση και ενόψει των εσφαλμένων αιτιολογιών της προσβαλλομένης επικέντρωσαν την άμυνά τους στο περιεχόμενο της γνωμάτευσης της ΑΣΥΕ. Για τον λόγο δε αυτόν και επειδή το Δικαστήριο δεν δύναται να μεταβάλει την πραγματική βάση και την ουσία της προσβαλλόμενης πράξης, επί της οποίας στηρίχθηκε η άμυνα των εκκαλουσών, κρίνεται επιβεβλημένη όχι η αναβολή της υπόθεσης προς

συμπλήρωση του φακέλου με στοιχεία κρίσιμα στοιχεία για τη διάγνωση της πρόδηλης και αναμφισβήτητης σύνδεσης του παθήματος – θανάτου με την υπηρεσία και η συνδρομή ή μη βαρέως πταισματος του θανόντος αλλά η ακύρωση της προσβαλλόμενης απορριπτικής πράξης και η αναπομπή της υπόθεσης στην αρμόδια πλέον Διεύθυνση Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα του Ε.Φ.Κ.Α. (βλ. άρθρο 395 παρ. 8 του ν. 4512/2018, Α' 5, βλ και ΕλΣ II Τμ. 1248/2018), προκειμένου να ενεργήσει τις νόμιμες ενέργειες για την επανάληψη της διαδικασίας του άρθρου 23 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, κατά τα προεκτεθέντα.

Β. Μειοψήφησε ο Σύμβουλος Σταμάτιος Πουλής ο οποίος διατύπωσε την εξής γνώμη: Το παρόν Τμήμα, ως δικαστήριο ουσίας, έχει πλήρη δικαιοδοσία επί της διαφοράς, κατ' άρθρο 49 του π.δ/τος 1225/1981, προς διασφάλιση κατά το μέγιστο βαθμό της πλήρους και αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας που κατοχυρώνεται στα άρθρα 20 παρ.1 του Συντάγματος, 6 της ΕΣΔΑ (βλ. σκ. II 4 και 5, αποφ. ΕΔΔΑ της 28.4.2005, ID κατά Βουλγαρίας, σκ. 45, 52, 53, της 17.12.1996 Terra Woningen B.v. κατά Ολλανδίας και της 28.6.1990 Obermeier κατά Αυστρίας). Κατά τον έλεγχο δε νομιμότητας της προσβαλλόμενης πράξης, δύναται να προβεί σε ιδίαν αυτού ουσιαστική κρίση για τη συνδρομή των προϋποθέσεων του νόμου ως προς την ικανοποίηση ή μη του σχετικού δικαιώματος, βάσει των στοιχείων του φακέλου, όπως αυτά προκύπτουν από την τηρηθείσα διαδικασία του άρθρου 23 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα (πρβλ. ΕλΣ II Τμ. 406/2016). Στο πλαίσιο αυτό, η απόρριψη του αιτήματος των εκκαλουσών για την απονομή σ' αυτές αυξημένης σύνταξης με τις ειδικές διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 1 περ. στ, 5 παρ. 1 και 20 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα είναι νόμιμη, καθόσον από τα στοιχεία του φακέλου, όπως αυτά αναλυτικώς παρατίθενται στη σκέψη III της παρούσας δεν αποδεικνύεται ότι το πάθημα του ... και δικαιοπαρόχου των εκκαλουσών, δηλαδή τα τραύματα που προκλήθηκαν από το τροχαίο ατύχημα και οδήγησαν στο θάνατό του, οφείλονται προδήλως και αναμφισβητήτως στην υπηρεσία. Συγκεκριμένα δεν αποδεικνύεται ότι μεταξύ της υπηρεσίας και του παθήματος υπάρχει αιτιώδης σύνδεσμος (σχέση πρόσφορης αιτίας και αποτελέσματος), κατά τρόπο μάλιστα πρόδηλο και μη επιδεχόμενο καμία αμφισβήτηση. Και τούτο, διότι, εν προκειμένω, το ατύχημα συνέβη στις 26.8.2002 και στις 15:15 μ.μ., στην οδό ... εντός του Νομού ... και εκτός της έδρας του Κτηνιατρικού Τμήματος του Πανεπιστημίου ... που βρίσκεται στην ..., όπου και υπηρετούσε ο δικαιοπάροχος των εκκαλουσών, και όπου όφειλε να έχει τη μόνιμη διαμονή του επί ποινή πειθαρχικών κυρώσεων, σύμφωνα με τις ισχύουσες κατά τον

κρίσιμο χρόνο διατάξεις του άρθρου 2 περ. α και γ του ν. 1268/1982 «Για τη δομή και λειτουργία των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων» (Α' 87). Δοθέντος δε, ότι οι διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 1 περ. στ', 5 παρ. 1, 20 και 23 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα επιβάλλουν έναν στενότατο αιτιώδη σύνδεσμο μεταξύ του παθήματος και της υπηρεσίας, δεν είναι δυνατόν να μετακυλύεται στο Δημόσιο ο κίνδυνος μετακινήσεων εκτός της έδρας της υπηρεσίας που ανάγονται αποκλειστικώς στη σφαίρα ευθύνης του δημοσίου λειτουργού (πρβλ. a contrario άρθρο 1 του ν. 551/1915 και «Περί ευθύνης προς αποζημίωσιν των εξ ατυχήματος εν τη εργασία παθόντων εργατών» και άρθρο 34 παρ. 1 α.ν. 1846/1951 «Περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων», Α' 179, περί του εργατικού ατυχήματος στο πεδίο του ιδιωτικού δικαίου, στο οποίο αρκεί η κατάφαση ενός χαλαρού αιτιώδους συνδέσμου, υπό την έννοια ότι το πάθημα μπορεί να γίνεται όχι μόνο εξαιτίας αλλά και εξ αφορμής της εργασίας, βλ. ΟΛΑΠ 1287/1986, ΑΠ 959/2018, 139/2014, ΑΠ 650/2003, ΣτΕ 3785/2014). Εξ άλλου, το εν λόγω συμβάν έλαβε χώρα και σε σημαντική χρονική απόσταση από την ώρα των προγραμματισμένων χειρουργείων που θα πραγματοποιούνταν στις 8 μ.μ., με συνέπεια να μην αποδεικνύεται από τον συγκεκριμένο χρόνο και υπό τους συγκεκριμένους όρους ότι η υπηρεσία καθ' εαυτήν, ως αίτιο θεωρούμενη, ήταν κατά τρόπο αμέσως και προδήλως αντιληπτό, ώστε να μην καταλείπεται οιαδήποτε εύλογη αμφιβολία, ικανή και πρόσφορη, κατά τη συνηθισμένη και κανονική πορεία των πραγμάτων και την εμπεδωμένη ανθρώπινη πείρα, να προκαλέσει στον εν λόγω δημόσιο λειτουργό το συγκεκριμένο πάθημα, κατά τα εκτεθέντα στη σκέψη II 2. Τέτοιος δε πρόδηλος και μη αμφισβητούμενος αιτιώδης σύνδεσμος δεν προκύπτει ούτε από τις παρατιθέμενες στη σκέψη III δ, ε και στ μαρτυρικές καταθέσεις από τις οποίες αποκλειστικά και μόνο προκύπτει ο χρόνος διεξαγωγής του προγραμματισμένου χειρουργείου και όχι ο συγκεκριμένος και ακριβής προορισμός του οχήματος του ... κατά τον χρόνο επέλευσης του ατυχήματος, το οποίο σε κάθε περίπτωση συνέβη εκτός της έδρας του Πανεπιστημίου στο οποίο υπηρετούσε. Συνεπώς, προεχόντως για τον λόγο αυτό και ανεξαρτήτως των ελλείψεων της τηρηθείσας στην προκειμένη περίπτωση διαδικασίας του άρθρου 23 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, από την οποία πράγματι προκύπτει ότι δεν εξετάστηκαν επί της ουσίας και κατά τρόπο συγκεκριμένο οι συνθήκες υπό τις οποίες έλαβε χώρα το τροχαίο ατύχημα και η συνδρομή τυχόν βαρέως πταισματος του δικαιοπαρόχου των εκκαλουσών με την εκτίμηση και αξιολόγηση πρόσφορων προς τούτο στοιχείων

(έκθεση πραγματογνωμοσύνης, αξιολόγηση της συνταχθείσας έκθεσης αυτοψίας, τυχόν δικαστικές αποφάσεις που εκδόθηκαν στο πλαίσιο αγωγών αποζημίωσης). Σε κάθε πάντως περίπτωση, σε κανένα στάδιο της διαδικασίας αυτής δεν προέκυψε ρητή εκτίμηση ή κρίση ότι το πάθημα του ... οφείλεται προδήλως και αναμφισβητήτως στην υπηρεσία. Τέλος, με την εκφορά της ουσιαστικής αυτής κρίσης δεν τίγονται τα δικαιώματα άμυνας των εκκαλουσών και το δικαίωμα πλήρους και αποτελεσματικής δικαστικής τους προστασίας, καθόσον από την προσβαλλόμενη πράξη και την αιτιολογία της καθίσταται σαφές ότι η συνταξιοδοτική Διοίκηση αμφισβητεί την πρόδηλη και αναμφισβήτητη σύνδεση του ατύχηματος με την υπηρεσία, επί του οποίου οι εκκαλούσες μπορούσαν να προβάλουν και προέβαλαν σχετικούς λόγους έφεσης και πραγματικούς ισχυρισμούς που είναι πάντως απορριπτέοι ως αβάσιμοι. Η γνώμη, όμως, αυτή δεν εκράτησε.

V. Κατ' ακολουθίαν αυτών, η έφεση πρέπει να γίνει δεκτή, να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη πράξη και να αναπεμφθεί η υπόθεση στη Διεύθυνση Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα του Ε.Φ.Κ.Α., προκειμένου να ενεργήσει τις νόμιμες ενέργειες για την επανάληψη εντός ευλόγου χρόνου από την κοινοποίηση της παρούσας, της διαδικασίας του άρθρου 23 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα και ειδικότερα: α) Να διαβιβασθεί την υπόθεση στο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων προκειμένου να επαναληφθεί η διαδικασία του άρθρου 23 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, δηλαδή να ζητηθεί από τον αρμόδιο Πρόεδρο Πρωτοδικών ώστε να ανατεθεί αρμοδίως η σύνταξη συμπληρωματικού πορίσματος από το οποίο θα προκύπτουν οι συγκεκριμένες συνθήκες υπό τις οποίες έλαβε χώρα το τροχαίο ατύχημα της 26.8.2002, εάν η πορεία που ακολούθησε το όχημα του ήδη θανόντος ... είχε ως κατεύθυνση την ..., δηλαδή την έδρα του Κτηνιατρικού Τμήματος, εάν από την εκτίμηση κάθε πρόσφορου προς τούτο στοιχείου (τυχόν συνταχθείσα πραγματογνωμοσύνη, σχεδιαγράμματα και λοιπές εκθέσεις αστυνομικών οργάνων, τυχόν εκδοθείσες δικαστικές αποφάσεις επί αγωγών αποζημίωσης κ.λπ.) προκύπτει τυχόν βαρύ πταίσμα του ... κατά την εμπλοκή του στο συμβάν και κάθε άλλο πρόσφορο στοιχείο από το οποίο να προκύπτει εάν το ατύχημα οφείλεται ή όχι προδήλως και αναμφισβητήτως στην υπηρεσία κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 1 παρ. 1 περ. στ', 5 παρ. 1 και 23 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, υπό την έννοια που εκτέθηκε στη σκέψη II 2 της παρούσας, β) εν συνεχεία να διαβιβασθεί το πόρισμα στην οικεία Επιτροπή Απαλλαγών και ακολούθως στην ΑΣΥΕ (βλ. άρθρο 6 παρ. 7 του ν. 3863/2010, όπως έχει διαδοχικώς τροποποιηθεί με το άρθρο 76 παρ. 2 του

ν.3996/2011, Α' 170 και την παρ. 2 του άρθρου 17 του ν. 4058/2012, Α' 63), προκειμένου βάσει του συμπληρωματικού πορίσματος να γνωματεύσουν αιτιολογημένα, όπως εκτίθεται στη σκέψη II 4 και 5 της παρούσας, σχετικά με το εάν το πάθημα του ήδη θανόντος οφείλεται προδήλως και αναμφισβητήτως στην υπηρεσία και τέλος γ) να εκδοθεί νέα αιτιολογημένη πράξη σχετικά με το συνταξιοδοτικό αίτημα των εκκαλουσών, εκφέροντας αιτιολογημένη κρίση εάν διαφωνεί επί των ως άνω γνωματεύσεων επί των παραδοχών τους, εφόσον δεν συνδέονται με ιατρική κρίση. Μετά δε την παραδοχή της ένδικης έφεσης, πρέπει να επιστραφεί στις εκκαλούσες, το παράβολο που κατέθεσαν για την άσκησή της, κατ' άρθρο 73 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013 (Α' 52).

Για τους λόγους αυτούς

Δέχεται την έφεση.

Ακυρώνει την ... πράξη του Διευθυντή της 42ης Διεύθυνσης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους.

Αναπέμπει την υπόθεση στη Διεύθυνση Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα του Ε.Φ.Κ.Α. προκειμένου να προβεί στις νόμιμες ενέργειες κατά τα εκτιθέμενα στο σκεπτικό.

Διατάσσει την απόδοση του παραβόλου στις εκκαλούσες.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στην Αθήνα, στις 28 Ιουνίου 2018.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΑΡΓΥΡΩ ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΓΕΩΡΓΙΑ ΦΡΑΓΚΟΠΑΝΑΓΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση, στο ακροατήριο του Δικαστηρίου, στις 18 Ιουνίου 2020.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΓΕΩΡΓΙΑ ΦΡΑΓΚΟΠΑΝΑΓΟΥ

